

DOKTOR
HONORIS CAUSA

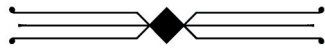
KRAKOWSKIEJ AKADEMII
IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO W KRAKOWIE

DOKTOR
HONORIS CAUSA

KRAKOWSKIEJ AKADEMII
IM. ANDRZEJA FRYCZA MODRZEWSKIEGO W KRAKOWIE

JACEK MARIA MAJCHROWSKI

ANNO DOMINI 2020

QUOD FELIX FAUSTUM FORTUNATUMQUE SIT

SUMMIS AUSPICIIS
SERENISSIMAE REIPUBLICAE POLONAE

NOS
SENATUS ACADEMIAE CRACOVIENSIS
ANDREAE FRICIO MODREVIO DEDICATAE

EX DECRETO DE DIE SEXTA DECIMA (XVI) MENSIS SEPTEMBRIS
ANNO BISMILLESIMO VICESIMO

VIRUM DOCTISSIMUM CLARISSIMUMQUE

HIACINTHUM MARIAM MAJCHROWSKI

QUI VIR IN STUDIIS AD POLITICAS ATQUE IURIDICAS DOCTRINAS PERTINENTIBUS
ERUDITISSIMUS EST

QUI SENSU NECESSITUDINIS LATAE EDUCATIONIS GRADUS SUPERIORIS PERMOTUS
CONCEPTUM ACADEMIAE CRACOVIENSIS ANDREAE FRICIO MODREVIO
DEDICATAE PRAEPARAVIT

QUI UT PRAESIDENS PROGRESSIONI URBIS REGIAE CAPITALIS
CURAM DAT

QUI ACTIONIBUS SUIS REGIAM CAPITALEM URBEM CRACOVIAM
UT VALIDUM ACADEMICUM CENTRUM PROMOVET

QUI UT CONSILII COMMUNITATUM REGIONALIUM AC EUROPAE
REGIONUM EXSECUTIVUS PRAESIDENS
IDEAE IMPERII LOCALI OPERAM DAT

DOCTORIS HONORIS CAUSA
TITULO ORNAVIMUS

IN EIUSQUE REI ATQUE FACTI FIDEM HASCE LITTERAS
NOSTRAE ACADEMIAE SIGILLO MAIORE MUNITAS
CORROBORARE SOLLEMNITER IUSSIMUS.

DEDIMUS CRACOVIAE DIE NONA MENSIS OCTOBRIS
ANNO BISMILLESIMO VICESIMO.

CLEMENS BUDZOWSKI
AD PRAESENS ACADEMIAE CRACOVIENSIS ANDREAE FRICIO MODREVIO DEDICATAE

RECTOR

Laudacja

Nie mam wątpliwości, że profesor Jacek Majchrowski przejdzie do historii.

Nie mam też wątpliwości, że są co najmniej dwa powody, dla których tak się stanie.

Powód pierwszy, to Jego prezydentura w Stołecznym Królewskim Mieście Krakowie.

Profesor Majchrowski jest Prezydentem Miasta nieprzerwanie od roku 2002! W roku 2018 rozpoczął piątą kadencję!

Nawet Juliusz Leo prezydentem był krócej, bo tylko 14 lat, a Józef Dietl zaledwie przez 8.

To, że mieszkańcy Krakowa w wyborach bezpośrednich już pięciokrotnie wybrali na swego prezydenta Jacka Majchrowskiego, dobitnie świadczy o randze i formacie profesora.

A to, że wywodzący się z lewicy prezydent potrafi, wygrywając pięć razy z rzędu wybory, rządzić Krakowem – miastem konserwatywnym, w dodatku współrządzić dla dobra miasta z różnymi siłami politycznymi reprezentowanymi w Radzie Miejskiej, świadczy o Prezydenta talentach dyplomatycznych i o Jego osobowości.

Jacek Majchrowski jest bowiem człowiekiem mądrego kompromisu. Gdzie indziej kompromis i dochodzenie do niego jest podstawą i istotą polityki. Wszędzie na świecie tak, ale nie w Polsce. W Polsce polityka postrzegana jest jako sztuka postawienia na swoim za wszelką cenę. W tak pojmowanej polityce nie ma miejsca na dialog, na kompromis. Nie ma adwersarza w dyskusji czy nawet w sporze, jest wróg! A z wrogiem się nie dyskutuje. Wroga się zwalcza. Czarno-biały świat polskiej polityki o zero-jedynkowych wartościach.

Jacek Majchrowski przez 18 lat swej prezydentury udowadnia każdego dnia, że wcale tak być nie musi, że może być inaczej, że kompromis jest wartością, że przeciwnika trzeba wysłuchać, a nie-przekonanego tolerować. A przecież to, co jest możliwe w mieście, możliwe jest też w Państwie. Jest więc Jacek Majchrowski tym samym wzorcem i punktem odniesienia dla polskiej polityki.

Lista osiągnięć Jacka Majchrowskiego jako Prezydenta Krakowa jest bardzo długa. Modernizacja lotniska Balice i całej infrastruktury drogowej wokół, sprowadzenie do Krakowa tanich linii lotniczych, modernizacja ulic Starego Miasta, rozwój turystyki, doprowadzenie do sytuacji, w której każdego roku Kraków odwiedza parę milionów turystów, dając zatrudnienie setkom ludzi w branży gastronomicznej i hotelarskiej, a miastu dochód w postaci podatków. Budowa i modernizacja wielkich i ważnych dla miasta obiektów infrastruktury sportowej, budowa Centrum Kongresowego ICE oraz Tauron-Areny. Powstały nowe muzea: podziemia Rynku Głównego, MOCAK, muzeum w Fabryce Oskara Schindlera...

Do tej długiej listy sukcesów dopisać należy, że gdy w latach 1996–1997 Jacek Majchrowski był wojewodą krakowskim, doprowadził do przeniesienia pomnika i grobów żołnierzy radzieckich z centrum Krakowa, z sąsiedztwa Barbakanu, na Cmentarz Wojskowy na Rakowicach.

Potrafił to zrobić bez zbędnych emocji i międzynarodowego skandalu, przeciwnie – przy aprobacie władz państw byłego ZSRR.

Trzeba raz jeszcze wyraźnie zaakcentować, kończąc ten wątek, że Jacek Majchrowski, pełniąc funkcje publiczne, pokazuje, jak należy uprawiać politykę. Bez awantur, w dialogu, z dążeniem do kompromisu.

Obraz działalności samorządowej Jacka Majchrowskiego byłby niepełny, gdyby pominąć jego działalność samorządową na forum krajowym i międzynarodowym. Od marca 2011 roku Profesor jest wiceprzewodniczącym Związku Miast Polskich. W 2015 roku został wybrany współprezydentem Rady Gmin i Regionów Europy (CEMBR), jest też Prezydentem Wykonawczym tej organizacji, a także prezydentem Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa (OWHC).

Nie mam wątpliwości, że w przyszłości Prezydent Jacek Majchrowski będzie miał w Krakowie – tak jak wspomniani jego poprzednicy: Dietl i Leo – pomnik i ulicę swego imienia.

Jacek Majchrowski jest nie tylko politykiem i samorządowcem. To także prawnik, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego z poważnym dorobkiem naukowym, znany i ceniony historyk doktryn politycznych i prawnych, wybitny znawca historii II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza działających w niej partii i stronnictw politycznych. Jest autorem kilku książek poświęconych tej tematyce i wielkiej liczby artykułów, a także rozdziałów w pracach zbiorowych i licznych księgach pamiątkowych i jubileuszowych.

Polska międzywojenna to niebezpieczny temat. Wyidealizowana w okresie PRL-u, w opozycji do ówczesnej propagandy i historiografii. W czasach, gdy Polska nie była ani demokratyczna, ani suwerenna, idealizowaliśmy Polskę suwerenną, tę sprzed 1939. Suwerenną na pewno. Ale czy demokratyczną? Wielu rzeczy nie chcieliśmy dostrzegać.

I tak w świadomości zbiorowej Polaków bardziej znany jest mit II RP niż jej historia. A historia nigdy nie jest tak piękna jak mit. Pisząc o II Rzeczypospolitej, trzeba się zawsze zmierzyć z mitem, a później z reakcją wielbicieli mitu. W czasach PRL-u trzeba się było dodatkowo zmierzyć z cenzorem. Tym razem nie mitycznym, ale jak najbardziej realnym. Krótko mówiąc, by w Polsce dziś pisać o II Rzeczypospolitej, trzeba odwagi i rzetelności. Cały naukowy dorobek Jacka Majchrowskiego przekonuje, że nie zabrakło mu ani jednej, ani drugiej.

Jedną z ulubionych, jak się wydaje, postaci Polski przedwrzesniowej jest dla Majchrowskiego gen. Bolesław Wieniawa-Długoszowski – poświęcił mu wszak aż dwie swoje książki. Wieniawa to postać intrygująca, malownicza, ale zarazem tragiczna. Skrzywione zwierciadło historii ukazuje go często jako pijaka i kabotyna. A przecież to postać bardzo złożona, szlachetna i tragiczna. Prawdziwy patriota, odważny żołnierz, potrafiący na emigracji po klęsce wrzesniowej przedłożyć dobro Polski nad osobiste ambicje. Potraktowany przez polskie władze emigracyjne niesprawiedliwie, a nawet okrutnie. Kolejna z łańcucha ofiar polskich rozliczeń, naszej prawdziwej narodowej plagi. Jacek Majchrowski jako pierwszy napisał jego pełną i uczciwą biografię.

Może z analizy błędów i wad polityków Polski przedwrzesniowej profesor Majchrowski czerpie swą polityczną mądrość, raz jeszcze udowadniając, że historia może być nauczycielką życia?

Mówiąc o karierze naukowej Jacka Majchrowskiego, trzeba odnotować i to, że w roku 1988, jako jeden z najmłodszych w naszych czasach, uzyskał tytuł profesora. Miał wówczas 41 lat.

Jest Profesor członkiem wielu towarzystw naukowych polskich i zagranicznych, w tym Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, a także międzynarodowego prestiżowego Associazione degli Storici Europei.

W swej karierze akademickiej był kierownikiem katedry, dyrektorem instytutu, a w latach 1987–1993 dziekanem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Sprawowanie tego urzędu w latach ustrojowego przełomu wymagało ogromnego taktu, dużego wyczucia i wspomnianej już wielokrotnie umiejętności dialogu i kompromisu. Jako dziekan Jacek Majchrowski dobrze zapisał się w dziejach najstarszego wydziału prawa w Polsce.

Nie wątpię, że Jacek Majchrowski przejdzie też do historii jako wybitny znawca sceny politycznej II RP.

Nie czekając na historię i jej ocenę, został Jacek Majchrowski doceniony przez współczesnych.

Przez kolejnych Prezydentów Rzeczypospolitej (nie licząc ostatniego) został odznaczony krzyżem oficerskim, krzyżem komandorskim oraz krzyżem komandorskim z gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Jest też kawalerem wielu odznaczeń zagranicznych, w tym krzyża kawalerskiego francuskiej Legii Honorowej.

Ale chyba najlepszym dowodem estymy, jaką profesor Jacek Majchrowski cieszy się wśród współczesnych, jest fakt pięciokrotnego wyboru na urząd Prezydenta Miasta Krakowa.

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego zawdzięcza profesorowi Majchrowskiemu szczególnie dużo. Należy On do pomysłodawców i współzałożycieli Akademii oraz do grona jej wykładowców.

Choć formalnie, jeśli nie liczyć kierownictwa katedry, nie piastuje żadnej funkcji, jest naszej Akademii dobrym duchem i autorytetem, do którego w różnych trudnych sprawach zawsze się odwołujemy.

Dla wielu z nas jest wzorem taktu, tolerancji, mądrego kompromisu, czyli tego, czego w Polsce w ostatnich latach tak bardzo brakuje.

Dla niektórych z nas, profesorów Akademii, jest Jacek Majchrowski po prostu dobrym kolegą. Co najmniej z trzema z nas przyjaźni się od pierwszego roku studiów, czyli od roku 1965!

Najwyższą godnością, jaką Uczelnia może obdarzyć, jest doktorat *honoris causa*. Dziś Krakowska Akademia godnością tą obdarza Profesora Jacka Majchrowskiego.

Niech ten doktorat honorowy będzie wyrazem uznania i wdzięczności, formą podziękowania całej naszej społeczności akademickiej za to, co Pan, Panie Profesorze, uczynił dla Krakowa, dla nauki i dla Akademii.

Prof. dr hab. Jan Widacki

Recenzja

dorobku prof. dr. hab. Jacka Marii Majchrowskiego
w przewodzie o nadanie tytułu doktora *honoris causa*
Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Z wielką radością i poczuciem obowiązku przyjąłem propozycję Rektora i Senatu Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego oceny dorobku i osiągnięć zawodowych, w tym naukowych, prof. dr. hab. Jacka Marii Majchrowskiego w związku z wnioskiem o nadanie tytułu doktora *honoris causa* tejże uczelni. Nie mam żadnych wątpliwości, że tą godnością należy uhonorować Pana Profesora, biorąc pod uwagę zarówno jego wkład w rozwój nauk humanistycznych i społecznych, przede wszystkim politologii i historii, jak również osiągnięcia na różnych polach aktywności zawodowej – naukowym, organizacyjnym i dydaktycznym oraz publicznym.

Profesor Majchrowski jest znanym i rozpoznawalnym naukowcem w Polsce i za granicą oraz badaczem uznanym przez krajowe środowisko naukowe za wybitnego z racji jego osiągnięć i roli w kształtowaniu oraz rozwoju nauk humanistycznych

i społecznych. Jego osiągnięcia są widoczne przede wszystkim w politologii, mimo iż formalnie najczęściej w swoim życiu był związany z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przyczynił się do nadania politologii tożsamości naukowej w warunkach wyzwania się tej dyscypliny z zależności ideologicznej właściwej dla okresu komunistycznego oraz powiązań filiacyjnych z prawem i historią, cechujących powstawanie nauk politycznych w Polsce.

Jego wieloletnie badania różnych obszarów rzeczywistości politycznej cechują się klarownym stylem metodologicznym, wysoką kulturą metodologiczną, perfekcyjnym warszatem naukowym, bezbłędnym operowaniem wiedzą teoretyczną oraz danymi źródłowymi. Można uznać, że Profesor przyczynił się do zakotwiczenia w politologii poglądu, że w tej dyscyplinie jest konieczna synteza wiedzy pozaźródłowej i źródłowej, bez źródeł politologia jest bowiem tylko spekulacją intelektualną, bez zdolności wyjaśniania, rozumowania i prognozowania. Przyczynił się także, a może przede wszystkim, do przeniesienia do politologii wiedzy metodologicznej właściwej dla historii i prawa, a ukształtowanej przez wieki rozwoju tych nauk. Chodzi o kwerendę, krytykę i interpretację źródeł oraz posługiwanie się metodami badawczymi, czyniącymi z danych źródłowych zbiór informacji wykorzystywanych zarówno w testowaniu hipotez, jak i we wnioskowaniu z opisu zjawisk i procesów politycznych.

Jacek Maria Majchrowski urodził się w 1947 roku w Sosnowcu. Tam też ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica, ale całe jego życie prywatne, zawodowe i publiczne jest ściśle związane z Krakowem. W tym mieście ukończył w 1965 roku studia prawnicze na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na tej uczelni realizował następnie swoją karierę naukową, czyli uzyskiwanie kolejnych stopni naukowych, co miało miejsce w latach siedemdziesiątych.

W 1974 roku został doktorem nauk politycznych na podstawie rozprawy *Geneza politycznych ugrupowań katolickich – Stronnictwo Pracy, Grupa „Dziś i Jutro”*, napisanej pod opieką naukową prof. dr. hab. Marka Sobolewskiego. Zaledwie po czterech latach – w 1978 roku – uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego na podstawie monografii *Mysł polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego*.

W dekadzie lat osiemdziesiątych XX wieku awansował na kolejne stanowiska akademickie i uzyskał tytuł naukowy profesora. Został docentem w 1980 roku i profesorem nadzwyczajnym UJ w 1988 roku. Objęcie tego drugiego stanowiska zostało poprzedzone uzyskaniem w 1988 roku tytułu profesora nadzwyczajnego w wieku 41 lat, co upoważnia do stwierdzenia, że kariera naukowa Profesora Majchrowskiego jest błyskotliwa. Jej zwieńczeniem była nominacja ówczesnego Ministra Edukacji Narodowej w 1993 roku na stanowisko profesora zwyczajnego na Wydziale Prawa i Administracji UJ. Analizując karierę naukowo-akademiczną Jacka M. Majchrowskiego, łatwo zauważyć wyjątkowe tempo uzyskiwania kolejnych stanowisk i tytułów, co pokazuje jego talent i zarazem pracowitość, zważywszy na obszary badawcze, które były podstawą awansów. Kwerenda źródłowa i przegląd piśmiennictwa w tamtych latach wymagały wielogodzinnej pracy w archiwach i w innych placówkach naukowych.

Bibliografia Jacka M. Majchrowskiego jest bardzo obfita, obejmuje około 280 publikacji różnego typu – naukowych i popularnonaukowych, w tym ponad 40 opracowań naukowych zwartych o charakterze autorskim lub współautorskim, redakcyjnym lub współredakcyjnym, oraz z zakresu źródłoznawstwa (redakcja i opracowanie źródeł).

Dorobek publikacyjny Profesora, będący efektem jego aktywności badawczej, nosi wyraźnie cechy interdyscyplinarne. Można go ulokować na pograniczu politologii, historii i prawa. Jacek M. Majchrowski instytucjonalnie był związany z Wydziałem

Prawa i Administracji UJ, jednak prowadził badania właściwe zarówno dla politologii, jak i historii najnowszej. Interdyscyplinarność wynikała przede wszystkim z głównego przedmiotu badań, a była nim myśl polityczna, lokowana w obszarze zainteresowania historyków (jako historia myśli politycznej), politologów (jako myśl polityczna) i prawników (jako doktryny polityczno-prawne). Badania Profesora przyczyniły się z jednej strony do przełamywania barier między wymienionymi dyscyplinami, pokazując konieczność współpracy metodologicznej (przede wszystkim ta sama baza źródłowa oraz zbieżne metody i techniki badawcze), a z drugiej do kształtowania się subdyscypliny naukowej – myśli polityczna.

Dorobek naukowy Profesora stawał się inspiracją dla innych naukowców, pozwalając na: 1) uporządkowanie metodologicznej refleksji nad kategorią myśli politycznej w kierunku wydzielenia jej czterech warstw: teoretycznej, ideologicznej, koncepcyjnej i programowej; 2) zmodernizowanie kwestionariusza badań nad myślą polityczną opracowanego w latach siedemdziesiątych XX wieku przez profesora Henryka Zielińskiego; 3) rozszerzenie badań nad partiami politycznymi o analizę ich myśli politycznej, a więc wyjście poza zagadnienia strukturalne i funkcjonalne; 4) powstanie typologizacji źródeł do badania myśli politycznej z podziałem na dwie kategorie – ślady (zapisy decyzji politycznych oraz opisy decydowania politycznego) i świadectwa (wystąpienia publiczne, programy polityczne, wytwory prasowe, wspomnienia i pamiętniki).

Profesor Majchrowski swoje założenia metodologiczne na temat myśli politycznej realizował w badaniach szczegółowych w odniesieniu przede wszystkim do lat międzywojennych. Przedmiotem zainteresowania były formacje i nurty polityczne uznawane za prawicowe i centrowe: piłsudczykowski, nacjonalistyczny, chrześcijańsko-demokratyczny, konserwatywny.

Dorobek piśmienniczy Profesora w odniesieniu do tych podmiotów charakteryzują dwie cechy. Po pierwsze, przywiązywanie wyjątkowej wagi do zjawiska kontynuacji i zmiany w odniesieniu do myśli politycznej, co pozwoliło wyróżnić w niej niezmienny paradygmat ideologii oraz zmienne peryferie, poprzez które dokonywała się adaptacja myśli politycznej do rzeczywistości politycznej oraz nowych wyzwań ontologicznych i epistemologicznych. Po drugie, analizowanie myśli politycznej wybranych jej nurtów przy uwzględnieniu podobieństw i zapożyczeń, jakie są widoczne między nimi w danym czasie historycznym. Bez tych aspektów trudno jest bowiem wyjaśnić i zrozumieć nie tylko myśl polityczną, ale także działalność ideotwórczą podmiotów politycznych. To właśnie te elementy są podstawowymi składnikami tożsamości politycznej, koniecznej dla uzyskania statusu podmiotu politycznego zdolnego do uczestnictwa w rywalizacji politycznej.

W dorobku piśmienniczym Profesora Majchrowskiego można wyróżnić sześć najważniejszych grup.

Pierwszą grupę stanowią publikacje, między innymi wspomniana rozprawa doktorska, w których autor zajął się ważnym kontekstem relacji państwo–Kościół rzymskokatolicki. Kontekstem tym było wykorzystywanie przez różne środowiska polityczne nauczania społecznego Kościoła, odmiennego jego odczytywania. Ten stan przyczynił się chociażby do wielonurtowości polskiej prawicy, a przede wszystkim wydzielenia myśli narodowej i chrześcijańsko-demokratycznej. Dla myśli politycznej obu katolicyzm był najważniejszym źródłem. O ile nurt narodowy okazał się potężnym podmiotem w II Rzeczypospolitej, zdolnym do recypowania niektórych idei totalitarnych, co pozwoliło na przetrwanie jego rezyduów w Polsce Ludowej, o tyle organizacje chrześcijańsko-demokratyczne były zdecydowanie słabsze, konsekwentnie wrogie wobec totalitaryzmu i niejako skazane na likwidację w Polsce komunistycznej.

Warto pamiętać, że Profesor podjął tę tematykę w PRL, czyli w warunkach niesprzyjających takiej aktywności naukowej. To za ich przyczyną rezultaty badań doktorskich w postaci monografii *Geneza politycznych ugrupowań katolickich. Stronnictwo Pracy, grupa „Jutro i Dziś”* zostały opublikowane dopiero 10 lat po zakończeniu przewodu doktorskiego, w dodatku poza krajem oraz w tzw. drugim obiegu. Przyczyna była oczywista – Profesor zachował zarówno obiektywizm naukowy, jak również wolność od ideologicznego uzależnienia właściwego dla tamtych czasów.

Drugą grupę opracowań tworzą publikacje o piłsudczykowskiej myśli politycznej w latach 1935–1939. Profesor był pionierem tych badań, pierwszym, który je podjął w tak szerokiej skali. Efektem tych badań były dwie kluczowe monografie: *Czynniki jednoczące naród w myśli politycznej Obozu Zjednoczenia Narodowego* oraz *Silni, zwarci, gotowi. Myśl polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego*. Przeanalizował w nich II okres w rozwoju piłsudczykowskiej myśli politycznej – po zamachu majowym, po śmierci Józefa Piłsudskiego, udowadniając, że myśl tego obozu politycznego uległa znacznym zmianom, przejmując niektóre idee nacjonalistyczne i dokonując tym samym dostosowania poglądów (koncepcji i programów) do oceny ówczesnej rzeczywistości politycznej, zdominowanej przez zagrożenie wojenne oraz dramat legitymizacyjny powstały po śmierci twórcy tej formacji i autorytarne systemu politycznego. Jacek M. Majchrowski zapoczątkował analizowanie i wyjaśnianie polskiego wariantu autorytaryzmu bez uprzedzeń wynikających z wartości właściwych dla demokracji czy też komunizmu. Przyjął trafne założenie, że autorytaryzm ma swoje własne konstytutywne cechy i nie można go definiować poprzez proste porównania z innymi systemami politycznymi, lecz starać się zrozumieć jego wewnętrzną logikę. Kluczem do tego zrozumienia jest na pewno myśl polityczna towarzysząca temu systemowi.

Trzecią grupę publikacji stanowi dorobek piśmienniczy powstały w latach osiemdziesiątych na temat małych środowisk politycznych typu prawicowego działających w II Rzeczypospolitej. Profesor zajął się ideami nacjonalistycznymi i monarchistycznymi. Opisał je w trzech monografiach: *Szkice z historii polskiej prawicy politycznej lat Drugiej Rzeczypospolitej; Ugrupowania monarchistyczne w latach Drugiej Rzeczypospolitej* oraz *Polska myśl polityczna 1918–1939. Nacjonalizm*. Jego badania pozwoliły określić paradygmat myśli nacjonalistycznej i monarchistycznej oraz najważniejsze koncepcje i programy właściwe dla tych dwóch nurtów polskiej myśli politycznej, a także wskazać inspiracje teoretyczne wykorzystywane przez ideologów, myślicieli i polityków zaliczanych do tych formacji politycznych.

Dzięki rozległości badań Profesora stała się możliwa typologizacja prawicy w II Rzeczypospolitej oraz ustalenie osi rywalizacji w II połowie lat trzydziestych między nacjonalistami, piłsudczykami i monarchistami o interpretację kryteriów prawicowości. Otworzyło to Profesorowi możliwość, we współpracy z Wiesławem Kozub-Ciembroniewiczem, opracowania monumentalnego wydawnictwa w postaci wyboru źródeł do najnowszej historii politycznej Polski (1986–1993).

Czwartą pasją badawczą Profesora była problematyka polityki wyznaniowej w Polsce. Do tego nurtu w jego dorobku naukowym możemy zaliczyć: wybór źródeł – *Polityka wyznaniowa*, opracowania – *Wprowadzenie do polityki wyznaniowej; Niektóre elementy stosunków państwowo-kościelnych w Polsce lat 1945–1950; Wybrane zagadnienia polityki wyznaniowej*. Na tym polu publikacyjnym Profesor zderzył się po raz kolejny z cenzurą, co spowodowało i przesunięcie terminowe publikacji, i okrojenie treści, i limitowany nakład. Dzięki tym publikacjom możemy Profesora zaliczyć do grona najważniejszych badaczy polityki wyznaniowej.

Podjął ten temat w bardzo ciekawym okresie dziejów relacji państwo komunistyczne–kościół, bowiem w latach osiemdziesiątych dokonywały się w tym fragmencie rzeczywistości politycznej nie tylko zmiany, ale wręcz rewolucyjne zwroty. Ten problem z powodów politycznych (ale i poznawczych) był jednym z najistotniejszych dla zrozumienia rozwoju wydarzeń w latach 1980–1989, kiedy komuniści zaczęli odchodzić od modelu polityki wyznaniowej wypracowanego przez Władysława Gomułkę i Edwarda Gierka.

Profesor Jacek M. Majchrowski jest też uznanym biografem, i to jest piąte pole naukowej i publikacyjnej jego aktywności. Jest autorem, współautorem lub redaktorem naczelnym jakże cennych publikacji: *Pierwszy ułan Drugiej Rzeczypospolitej*; *Ulubieniec Cezara. Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Zarys biografii*; *Sylwetki polityków Drugiej Rzeczypospolitej*; *Pierwsza Kompania Kadrowa. Portret Oddziału*; *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*. To właśnie Profesor przypomniał historykom postać Wieniawy-Długoszowskiego, niemal zachęcając badaczy do zainteresowania się innymi piłsudczykami „pierwszego i drugiego planu”. Cel został osiągnięty i dzisiaj najważniejsi z nich mają swoich biografów. Bezcennym opracowaniem jest portret zbiorowy Pierwszej Kompanii Kadrowej – Profesor nie tylko zweryfikował liczne mity i hipotezy na ten temat, ale również zaprezentował nowoczesne piśmiectwo historyczne z wykorzystaniem technik właściwych dla socjologii i politologii.

W ostatnich dwóch dekadach aktywności badawczej Profesor zaczął publikować artykuły naukowe i rozdziały w pracach zbiorowych z zakresu systemu politycznego w Polsce, w tym o ustroju politycznym i organach władzy państwowej, korzystając z wiedzy politologicznej i prawniczej. Ta problematyka stała się szóstym i zarazem najmłodszym obszarem jego zainteresowań. Efektem prac wykonanych na tym polu naukowych dociekań stały się publikacje poświęcone: urzędowi Prezydenta RP w kraju

i na obczyźnie, parlamentowi w Polsce w czasach najnowszych, kontroli państwowej w Polsce, rządowi w okresie II Rzeczypospolitej i na emigracji w czasie II wojny światowej.

Profesor opublikował liczne artykuły na łamach czasopism naukowych oraz w prasie społecznej „Tygodnik Powszechny”, „Płomienie”, „Student”, „Rzeczywistość”, „Ład”, „Zdanie”, „Z pola walki”, „Tygodnik Polski”, „Przekrój”, „Pro Fide Rege et Lege”). Jego teksty naukowe ukazywały się m.in. w: „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, „Studiach Historycznych”, „Dziejach Najnowszych”, „Więzi”, „Poland East European Quarterly”, „Studiach Religiologica”, „Kwartalniku Historii Prasy Polskiej”, „Znaku”, „Euhemer. Przeglądzie Religioznawczym”, „Journal Institute of Muslim Minority Affairs”, „Człowieku i Światopoglądzie”, „Chrześcijaninie w świecie”, „Revue des études hebraïques et juives modernes et contemporaines”, „Polen. A Journal of Poland Jewish Studies”, „Acta Poloniae Historica”, „Studiach Nauk Politycznych”, „Wojskowym Przeglądzie Historycznym”, „Zeszytach Historycznych”, „Czasopiśmie Prawno-Historycznym”, „Politeji”, „Państwie i Społeczeństwie”. Był także autorem tekstów w takich cyklach wydawniczych jak *Polska myśl polityczna XIX i XX wieku* oraz *Polski Słownik Biograficzny*. Jest autorem wielu rozdziałów w licznych pracach zbiorowych.

Ważnym polem aktywności Profesora na rzecz nauki jest uczestnictwo w kolegiach i komitetach redakcyjnych czasopism naukowych, najczęściej w roli inspiratora, twórcy lub lidera zespołów redakcyjnych. Profesor Majchrowski przez wiele lat (1981–1986) redagował „Studia Religiologica” jako serię „Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego”. Od 20 lat jest członkiem Komitetu Redakcyjnego „Biblioteki Klasyki Polskiej Myśli Politycznej”, przyczyniając się tym samym do popularyzacji polskiego dorobku ideotwórczego wśród szerokich rzesz badaczy z różnych dyscyplin naukowych.

Od 2001 roku przewodniczy Radzie Wydawniczej Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Uczelnia wydaje zaś sześć czasopism naukowych w postaci kwartalników, półroczników i rocznika, zorientowanych na nauki społeczne i humanistyczne oraz bezpieczeństwo. W odniesieniu do kwartalnika „Państwo i Społeczeństwo” Profesor Majchrowski jest jego redaktorem naczelnym.

Profesor odbywał liczne staże zagraniczne. Wyjeżdżał do Włoch, Austrii, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych Ameryki.

W życiu zawodowym prof. Jacka M. Majchrowskiego wyjątkowe znaczenie odgrywiają jego talenty organizacyjne, które ujawniły się najpierw w środowisku akademickim, a następnie w przestrzeni publicznej. Pierwszą funkcją w życiu Profesora było stanowisko dyrektora Instytutu Religioznawstwa UJ, które objął w 1980 roku na sześć lat. Dwa lata później, jako docent, został kierownikiem Zakładu Współczesnych Ruchów i Doktryn Politycznych w UJ, a w 1989 roku założył w tym uniwersytecie Katedrę Historii Polskiej Myśli Politycznej. W latach 1987–1993 pełnił funkcję dziekana Wydziału Prawa i Administracji UJ. Zasiadał przez 16 lat w Senacie Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był także członkiem komitetów i komisji Polskiej Akademii Nauk w odniesieniu do nauk prawnych i politologicznych.

Profesor przyczynił się do usamodzielnienia instytucjonalnego politologii w Uniwersytecie Jagiellońskim, wchodząc w 2000 roku w skład zespołu przygotowującego utworzenie w strukturze uczelni Wydziału Stosunków Międzynarodowych i Politycznych. Trudno przecenić znaczenie tego procesu dla politologów. Bezcenne są też zasługi Profesora w konstytuowaniu się w politologii subdyscypliny – myśl polityczna, dzisiaj w Polsce jednej z głównych w tym segmencie nauk społecznych.

Kolejnym etapem aktywności organizacyjnej Profesora w środowisku akademickim było zainicjowanie powołania do życia

Krakowskiej Szkoły Wyższej, czyli dzisiejszej Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Wykorzystał wtedy w pełni swoje zdolności i umiejętności nabyte przez lata zarządzania na różnych stanowiskach w Uniwersytecie Jagiellońskim dla pożytku krakowskiego środowiska naukowego i studenckiego. Akademia stała się kolejną w Krakowie kuźnią kadr w różnych dziedzinach, kształcą i wychowując nowe pokolenia studentów, będąc jednocześnie dla wielu środowisk oświatowych wzorem szkoły wyższej niepublicznej. Profesor zasiadał także w różnych organach odpowiedzialnych za politykę naukową i historyczną. Był członkiem Państwowej Komisji Akredytacyjnej, Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa oraz Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP.

Od 1996 roku Profesor Majchrowski zaczął wykorzystywać swoje zdolności polityczne w służbie Rzeczypospolitej i Krakowa, zostając wojewodą krakowskim (1996–1997), sędzią i zastępcą przewodniczącego Trybunału Stanu (od 2001) oraz prezydentem Krakowa (od 2002 roku). Służba na rzecz Krakowa z woli jego mieszkańców, wyrażanej w kolejnych powszechnych wyborach, trwa nieprzerwanie do dzisiaj. Profesor w 2018 roku rozpoczął piątą już kadencję na urzędzie Prezydenta Miasta. Zmieniały się przez ostatnie lata koalicje parlamentarno-rządowe, a Profesor trwał niezmiennie na stanowisku Prezydenta Miasta Kraków. Efektywnie udowodnił, że wiedza politologiczna może być podstawą dla odnoszenia sukcesów politycznych. Tym samym może być uznany w praktyce za prekursora w Polsce politologii stosowanej, czyli kierunku, w którym rozwija się dzisiaj nowoczesna politologia. Jest to najpełniejsza realizacja związków nauki z otoczeniem społecznym oraz wykonywanie transferu wiedzy do życia społecznego. Na niwie działalności publicznej Profesor był doceniany przez polityków różnej opcji politycznej.

Na wymienione stanowiska publiczne powoływali go zarówno premier Włodzimierz Cimoszewicz, jak i prezydent Lech Kaczyński.

Profesor Majchrowski jest także cenionym dydaktykiem oraz wychowawcą młodej kadry naukowej. Liczba wypromowanych przezeń magistrantów dawno przekroczyła 400 w zakresie politologii oraz prawa i administracji. Profesor wypromował w latach 1982–2013 łącznie 22 doktorów. Ważną miarą sukcesu odniesionego przez Profesora jako mistrza są kariery naukowe jego uczniów. Niektórzy z nich są dzisiaj wybitnymi profesorami nauk społecznych i humanistycznych. Większość wypromowanych doktoratów przynależy do takich subdyscyplin naukowych jak: myśl polityczna, partie i systemy partyjne, polityki szczegółowe, ruchy społeczne. Jednak Profesor okazał się przede wszystkim mistrzem dla wielu badaczy myśli politycznej w ujęciu zarówno historycznym, jak i politologicznym, przyczyniając się do powstania paradygmatu i kwestionariusza badań myśli politycznej – jednego z trzech głównych wierzchołków tzw. pola badań politologicznych (oprócz działań politycznych i ich skutków).

Osiągnięciem wyjątkowym Profesora było uruchomienie w Uniwersytecie Jagiellońskim studiów religioznawczych na poziomie magisterskim. Profesor był twórcą całego procesu dydaktycznego i podstaw programowych na tym wtedy pionierskim kierunku.

Działalność zawodowa i społeczna Profesora znalazła uznanie potwierdzone odznaczeniami, nagrodami i tytułami honorowymi. Należy wśród nich wymienić: nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Techniki; doktoraty honorowe Uniwersytetu w Bordeaux i Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie; honorowe obywatelstwa miast Quito i Providencia; ordery i medale (wybór) – Krzyż Kawalerski, Krzyż Oficerski, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu

Zasługi Republiki Węgier, Wielki Krzyż Honorowy za zasługi na rzecz Republiki Austrii, Order Św. Karola (Monako), Order Legii Honorowej (Francja), Order „Sol de Oro” (Ekwador), Wielki Krzyż Kozacki.

Opiniując dorobek zawodowy Profesora Jacka M. Majchrowskiego, można sformułować kilka wniosków. Zdumiewa rozległość zainteresowań poznawczych Profesora, godnych największych luminarzy nauki związanych z dziejami wielowiekowymi społeczności akademickiej Krakowa. Jego dorobek piśmienniczy udowadniał już wiele lat temu konieczność prowadzenia badań interdyscyplinarnych, gdyż Profesor jest i historykiem, i politologiem, a także prawnikiem. Jego publikacje są kanonem literatury przedmiotu w licznych pracach naukowych pisanych zarówno przez młodych adeptów wiedzy, jak i przez wytrawnych badaczy. Profesor umiejętnie przekroczył granicę między politologią a polityką, przechodząc od bycia badaczem myśli politycznej do obejmowania stanowisk publicznych, na których udowodnił zdolność podejmowania decyzji, a także wygrywając wielokrotnie powszechne wybory. Nie mam żadnych wątpliwości, że Rektor i Senat Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego podjęli trafną decyzję o uhonorowaniu Profesora godnością doktora *honoris causa*, gdyż zasłużył się dla tej uczelni, dla politologów w Polsce oraz dla mieszkańców Krakowa. Jest znamienitą osobowością i wybitnym naukowcem.

Prof. dr hab. Waldemar Paruch

Lublin, 20 marca 2020 roku

Opinia

w sprawie postępowania o nadanie
Profesorowi Jackowi Marii Majchrowskiemu
tytułu *doctor honoris causa* Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wielką przyjemnością i zaszczytem jest zapoznanie się z biografią osoby, która od wielu lat wpływa na bieg zdarzeń i kształtuje historię. Profesor Jacek Majchrowski jest właśnie taką osobą, osiągającą znaczące sukcesy w sferze publicznej i w badaniach naukowych, w obu dziedzinach wybiegające poza doświadczenia współczesności. Już od lat siedemdziesiątych dwudziestego wieku rozwijał nowatorskie i oryginalne poszukiwania naukowe, wzbogacając historiografię doktryn politycznych i prawnych oraz myśli politycznej. Podobnie od kilku dziesięcioleci swoją aktywnością organizacyjną wywiera znaczący i trwały wpływ na wiele dziedzin życia publicznego w wymiarze tak lokalnym, jak i ogólnopolskim, przede wszystkim na rozwój Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, krakowskiego środowiska akademickiego, szkolnictwa wyższego w kraju itp.

O szczególnych możliwościach twórczych Profesora świadczy już sam przebieg Jego błyskotliwej kariery uniwersyteckiej: od stanowiska asystenta (1972), przez stanowiska adiunkta (1974), docenta (1979), profesora nadzwyczajnego (1988), aż po profesurę zwyczajną (1993) – wszystko to osiągnął w zaledwie dwadzieścia jeden lat. Możliwe to było dzięki dużym zdolnościom intelektualnym i wielkiej pracowitości. Początki pracy badawczej Jacka Majchrowskiego przypadły na czas wyjątkowego wzmożenia w Polsce badań nad nowożytnymi i najnowszymi dziejami doktryn i idei politycznych. Wtedy, w latach siedemdziesiątych minionego wieku, dzięki zaangażowaniu grona uczonych Uniwersytetu Jagiellońskiego z profesorem Markiem Sobolewskim na czele, kontynuującym dzieło profesora Konstantego Grzybowskiego, historia doktryn politycznych i prawnych oraz myśli politycznej przeżywała swój „złoty czas”. Właśnie na seminarium profesora Sobolewskiego Jacek Majchrowski rozpoczął badania naukowe nad ideami politycznymi polskich ugrupowań i środowisk nacjonalistycznych, konserwatywnych, chrześcijańsko-demokratycznych i pilsudczykowski-sanacyjnych okresu międzywojennego, stając się szybko jednym z najbardziej cenionych badaczy polskiej myśli politycznej.

Problematyka ta była wielce zaniedbana w dotychczasowych badaniach historycznych, politologicznych i prawniczych. Przewijała się głównie w publicystyce historyczno-politycznej o tendencyjnym i silnym zabarwieniu ideologicznym. Toteż Jacek Majchrowski swymi pierwszymi opracowaniami przełamał złą milczenie i uczynił z tej problematyki pierwszorzędnym przedmiotem badań, nadając mu rzetelny i obiektywny charakter. Już pierwszą monografią, stanowiącą przedmiot rozprawy doktorskiej przygotowanej w 1974 roku, o dziejach dwóch nurtów ideowych polskiego katolicyzmu politycznego: nacjonalistycznego i chrześcijańsko-demokratycznego, ogłoszoną w pełnej wersji dopiero

dziesięć lata później (*Geneza politycznych ugrupowań katolickich. Stronnictwo Pracy, grupa „Dziś i Jutro”*), otworzył nowy obszar analizy polskiej myśli politycznej. Od tej pory stale poszukiwał nowych problemów i tematów badawczych. Przedstawił je w kilkunastu monografiach, między innymi: *Czynniki jednoczące naród w myśli politycznej Obozu Zjednoczenia narodowego* (1978); *Silni, zwarci, gotowi. Myśl polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego* (1985); *Szkice z historii polskiej prawicy politycznej lat Drugiej Rzeczypospolitej* (1986); *Ugrupowania monarchistyczne w Drugiej Rzeczypospolitej* (1988); *Polska myśl polityczna. Nacjonalizm* (2000). W ten sposób zapoczątkował w historiografii polskiej systematyczne badania nad prawicowymi i centrowymi nurtami polskiej myśli politycznej, przeżywające zwłaszcza po 1989 roku swój niebywały rozkwit. Wytyczył wzory naukowego ich rekonstruowania, wolne od wszelkich politycznych czy ideowych warunkowań i implikacji, nie zawsze jednak przestrzegane przez współczesnych badaczy.

Ważnym również obszarem zainteresowań badawczych Profesora pozostawały zagadnienia stosunków i polityki wyznaniowej oraz wzajemnych relacji państwowo-kościelnych, szczególnie między państwem polskim a Kościołem katolickim. Poświęcił im liczne opracowania, przygotowane z innymi autorami, m.in. Beatą Witkowską – *Kościół, państwo, polityka* (1978), Stefanem Nawrotem – *Niektóre elementy stosunków państwowo-kościelnych w Polsce z lat 1945–1950* (1984), bądź samodzielnie, np. *Z dziejów polskiego konkordatu 1925. Glosa do historii rokowań między drugą Rzeczypospolitą a Stolicą Apostolską* (1986) oraz *Państwo w koncepcji polskiej myśli katolickiej* (1988). Przygotował ponadto kilka skryptów i podręczników do edukacji religioznawczej na poziomie kształcenia uniwersyteckiego i licealnego. Zapewnił w ten sposób odpowiedni grunt merytoryczny i dydaktyczny dla rozwijających się wówczas studiów religioznawczych w Polsce.

Nie można nie zwrócić uwagi na inny jeszcze istotny przedmiot zainteresowań badawczych Jacka Majchrowskiego, któremu poświęcił on liczne publikacje, a mianowicie dzieje elit politycznych Drugiej Rzeczypospolitej, w tym najbardziej ulubionej postaci obozu piłsudczykowski-sanacyjnego – Bolesławowi Wieniawie-Długoszowskiemu: *Pierwszy Ułan Drugiej Rzeczypospolitej* (1993 i nast. wyd.) czy też żołnierzom Pierwszej Kompanii Kadrowej Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego: *Pierwsza Kompania Kadrowa: portret oddziału* (2002 i nast. wyd.). Wspólnie z Jackiem Czajowskim ogłosił monografię *Sylwetki polityczne Drugiej Rzeczypospolitej* (1987), a także zainicjował i zredagował pod względem naukowym leksykon biograficzny *Kto kim był w Drugiej Rzeczypospolitej* (1994). Nie poprzestał jednak na biografistyce, lecz rekonstruował aktywność ideowo-polityczną czołowych polityków i publicystów, co zaowocowało syntetycznymi ujęciami dwudziestowiecznej polskiej myśli politycznej między innymi w opracowaniach: *Główne nurty współczesnej polskiej myśli politycznej*, t. 1 (1996), *Naród, państwo, władza. Wybór tekstów z historii myśli politycznej* (1996), a także wydawnictwem źródłowym do dziejów najnowszych Polskich: *Najnowsza historia polityczna Polski*, cz. 2: 1926–1939 (1989). Dopełnieniem dokonań badawczych Profesora są prace z ostatnich lat o charakterze historyczno-ustrojowym, zwłaszcza dotyczące funkcjonowania niektórych instytucji i organów władzy państwowej – Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego, Zgromadzenia Narodowego, mogące stanowić w przyszłości podstawę syntezy współczesnego ustroju państwowego Polski.

Charakterystyczną cechą dorobku naukowego Profesora Jacka Majchrowskiego jest rozległy i różnorodny charakter przedmiotu badań: od klasycznej historii myśli politycznej przez najnowszą historię polityczną i biografistykę aż po kwestie prawno-ustrojowe. U podstaw ich analiz i opisów znalazło się zapewne

pragnienie ukazania procesu kształtowania się tożsamości historycznej współczesnego pokolenia Polaków jako naturalnego sukcesora czynu niepodległościowego i jego dziedzictwa w kulturze polskiej. Toteż Profesor, wprowadzając do obiegu historycznego wiedzę o pomijanych dotąd wydarzeniach i ludziach z przeszłości, nie tylko wzbogacił stan naszej historiografii o wartościowe naukowo opracowania, ale przede wszystkim poszerzył nasze wyobrażenie o rodzimej, choć nie zawsze chwalebnej przeszłości, i wzbogacił naszą świadomość historyczną o pamięć o sprawach i ludziach skazanych przez oficjalną politykę historyczną na zapomnienie. Nadał swemu przedmiotowi zainteresowań badawczych odpowiednią rangę naukową i dał wzór naukowego postępowania badawczego. Jednocześnie wykazał, że wyniki analizy i opisów przeszłości można prezentować zarówno w ściśle naukowych opracowaniach, dostępnych wąskiej grupie specjalistów, jak i w formie publicystycznej bądź popularnonaukowej, przeznaczonej dla masowego czytelnika. Toteż w Jego bardzo bogatym dorobku publikacyjnym, zawierającym się w niemal trzystu pozycjach bibliograficznych, odnaleźć można różne gatunki twórczości: monografie, studia, rozprawy, syntezy, leksykony i słowniki o charakterze encyklopedycznym, skrypty i podręczniki itp.

Wszystko to świadczy o wyjątkowo bogatym warsztacie naukowym autora i Jego wysokiej kulturze badawczej, stanowiących nieprzemijający wzór refleksji naukowej nad przeszłością ideowo-polityczną i prawnoustrojową. I dodać należy – umiejętności i kompetencji chętnie przekazywanych młodym badaczom i kontynuatorom, gdyż Profesor wypromował dwudziestu dwóch doktorów politologii, wśród których wielu uzyskało najwyższe awanse naukowe i dzisiaj są uznanymi i szanowanymi profesorami. Wydatnie także przyczynił się do rozwoju w kraju młodej kadry naukowej w dziedzinie nauk o polityce oraz nauk prawnych, występując jako recenzent w licznych przewodach doktorskich,

habilitacyjnych i profesorskich oraz w ramach Centralnej Komisji ds. Tytułów i Stopni Naukowych. Spełniając obowiązki opiniodawcze, wykazywał zawsze niezwykłą życzliwość, rzeczowość i obiektywizm, będąc bardziej doradcą i mentorem niż surowym, urzędowym recenzentem, co sprzyjało dalszemu rozwojowi naukowemu danego autora. Ową troskę o przyszłość prezentowanej przez siebie dziedziny badań i osób je prowadzących przejawiał również działając w różnych gremiach i instytucjach naukowych, których był przez wiele lat aktywnym uczestnikiem, między innymi Komitetu Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Komisji Nauk Politycznych oraz Komisji Nauk Prawnych Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, a także w wielu polskich i zagranicznych towarzystwach naukowych.

Nie jest Profesor uczonym gabinetowym, zamkniętym w murach uniwersytetu i czytelni naukowej, lecz człowiekiem służby dobra publicznego, otwartym na wyzwania życia społecznego. Swoją mądrością i postawą daje wyraz właściwemu poczuciu obywatelskości i postępowania obywatelskiego, tak bardzo potrzebnych i pożądanych wzorów społecznych w czasach współczesnych, zdominowanych przez egoizm i fałszywie pojęty indywidualizm. Bardziej przypomina On dawnych uczonych – społeczników, pieczołowicie pielęgnujących tradycyjny polski etos inteligencji i oddający swoje umiejętności i kwalifikacje służbie publicznej. Od początku kariery naukowej Jacek Majchrowski wspierał rozwój Uniwersytetu Jagiellońskiego, między innymi doprowadzając do uruchomienia pierwszych w Polsce studiów religioznawczych i kierując w latach 1980–1986 Instytutem Religioznawstwa, po czym przez dwie kadencje pełnił godność dziekana Wydziału Prawa i Administracji (1987–1993). Przez pięć kadencji zasiadał w senacie Uniwersytetu. Przyczynił się również do utworzenia w 2000 roku Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych, przejmując w jego strukturze kierowanie

katedrą Historii Polskiej Myśli Politycznej. Przed dwudziestu laty współtworzył obecną Krakowską Akademię im. Andrzej Frycza Modrzewskiego, jedną z najlepszych dziś uczelni niepublicznych w Polsce, dorównującą wielu uznanym uniwersytetom państwowym w kraju i za granicą. Można bez żadnej przesady stwierdzić, iż Profesor wniósł znaczny wkład w rozwój nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce.

Aktywność publiczna Profesora Jacka Majchrowskiego oczywiście daleko wykracza poza mury uniwersyteckie. Jego służba publiczna skierowana jest również na sprawy i potrzeby ogólnokrajowe i regionalne. Od wielu lat pełni bowiem ważne godności oraz funkcje państwowe i samorządowe. Przez kilkanaście lat zasiadał w Trybunale Stanu (2001–2011), wcześniej pełnił funkcję wojewody krakowskiego (1996–1997). Od 2002 roku sprawuje godność Prezydenta Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa, zapewniając miastu nowoczesny i wszechstronny rozwój. Dzięki zaangażowaniu Profesora Kraków przeżywa niezwykle rozkwit, awans cywilizacyjny, stając się europejską metropolią, miastem przyjaznym ludziom i stwarzającym coraz lepsze warunki dla życia i dobrostanu mieszkańców. Staje się ono jednym z najatrakcyjniejszych w Polsce miejsc do studiowania, pracy i wypoczynku. Sam Prezydent, nie zapominając o swojej biografii uniwersyteckiej, życzliwie wspiera naukę i kulturę, nie skąpiąc środków na konferencje naukowe, wydawnictwa, stypendia dla młodych twórców itp. Chętnie dzieli się swoim doświadczeniem samorządowym społecznikowskim na forum Związku Miast Polskich (pełni godność wiceprezesa) oraz Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa jako jego wiceprzewodniczący. By odpowiednio docenić Jego zasługi dla krakowskiej społeczności, potrzeba upływu czasu, pewnej perspektywy, lecz już dziś można stwierdzić, że takiego włodarza Stołeczne Królewskie Miasto Kraków dawno nie miało.

Powierzenie przez krakowian po raz piąty Jackowi Majchrowskiego odpowiedzialności za losy Miasta świadczy o nietuzinkowej osobowości Prezydenta i wręcz historycznej wadze Jego dokonań, z których będą korzystać przyszłe pokolenia i do których będą się odwoływać.

Dokonania i osiągnięcia Profesora Jacka Majchrowskiego w tak wielu różnych dziedzinach: naukowo-badawczej, szkolnictwa wyższego, państwowej i samorządowej są poważne, w wielu przypadkach długofalowe, i nie zawsze poddają się bieżącej ocenie. Stwarzają podstawy materialne dalszego rozwoju środowiska krakowskiego i kraju, wytyczając jego kierunki. Trudno tu objaśnić, w jaki sposób Profesor jest w stanie sprostać tak wielu obowiązkom i wyzwaniom, i godzić tak różne i odpowiedzialne role społeczne i zawodowe, wypełnione niezwykle zaangażowaniem i wolą działania. Tym, co już do tej pory uczynił, można obdzielić liczne grono osób, a o każdej z nich mówiłoby się, że jest nieprzeciętna, twórcza, o znaczących zasługach i wpływie na rzeczywistość społeczną w wymiarze lokalnym, regionalnym bądź ogólnokrajowym.

Dlatego wielokrotnie już dostrzegano i doceniano zasługi Profesora Jacka Majchrowskiego i w dowód uznania wyróżniano wysokimi odznaczeniami państwowymi i tytułami honorowymi. Odznaczony został między innymi: Krzyżem Kawalerskim Odrodzenia Polski (1991), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1997), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2001), Krzyżem Oficerskim Zasługi Republiki Węgier (2000), Wielkim Krzyżem Zasługi Republiki Austrii (2010), Odznaczeniem Kawalera Orderu Legii Honorowej Francji (2012), honorowym obywatelstwem rodzinnego Miasta Sosnowca (2014). Otrzymał doktoraty *honoris causa* Université Montesquieu – Bordeaux IV (2006) oraz Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (2012).

Wiele zapewne czeka Go jeszcze pracy, a także wyróżnień i uho-
norowań. Dzisiaj z uznaniem i radością należy przyjąć decyzję
Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
o nadanie Profesorowi Jackowi Majchrowskiemu – wybitnemu
uczonemu i animatorowi życia społecznego – godności doktora
honoris causa za zasługi wniesione w rozwój nauki i szkolnictwa
wyższego oraz Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa.

Prof. dr hab. Michał Śliwa

Kraków, 28 lutego 2020 roku

Opinia

w sprawie nadania prof. dr. hab. Jackowi M. Majchrowskiemu
tytułu doktora *honoris causa* przez Krakowską Akademię
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Profesor Jacek M. Majchrowski to wybitny znawca polskiej myśli politycznej dwudziestolecia międzywojennego, którego dorobek liczy blisko trzysta pozycji, w tym kilkanaście książek, a także liczne podręczniki, skrypty i wydawnictwa źródłowe. Zasadniczym przedmiotem Jego zainteresowań naukowych są polskie doktryny polityczne lat 1918–1939, ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji szeroko rozumianej prawicy politycznej i centrum; nie stroni jednak od problematyki związanej ze stosunkami państwo–kościół, z najnowszą historią polityczną, historią ustroju czy z naukami politycznymi *tout court*. Prace Profesora Majchrowskiego wyznaczyły nowe trendy w badaniach nad tymi zagadnieniami w okresie, gdy myśl polityczna międzywojnia oceniana była głównie zgodnie z ówczesną linią polityczną i dominującą w naukach politycznych ideologią marksistowską. Nic też dziwnego, że prace Jacka Majchrowskiego nie mogły liczyć na ciepłe

przyjęcie ze strony cenzury i często ukazywały się w tzw. drugim obiegu. Determinacja Autora w dążeniu do obiektywizmu w badaniach naukowych, a także bogata i różnorodna podstawa źródłowa spowodowały, że Jego prace nic nie straciły na znaczeniu i wartości badawczej do dnia dzisiejszego i nadal stanowią kanon literatury naukowej przedmiotu.

Jacek M. Majchrowski urodził się 13 stycznia 1947 roku w Sosnowcu. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica rozpoczął studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, zwieńczone w 1970 roku pracą magisterską. Cztery lata później obronił pracę doktorską z nauk politycznych, w której przeprowadził porównanie dwóch nurtów polskiego katolicyzmu politycznego: chrześcijańsko-demokratycznego i narodowego. Rozprawa ta z przyczyn politycznych nie mogła się wówczas w Polsce ukazać i została wydana dopiero w 1984 roku w emigracyjnym wydawnictwie Libella w Paryżu pt. *Geneza politycznych ugrupowań katolickich. Stronnictwo pracy, grupa „Dziś i Jutro”*. Kolejne cztery lata przyniosły rozprawę habilitacyjną pt. *Myśl polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego* (Kraków 1978), uhonorowaną Nagrodą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz stopniem doktora habilitowanego nauk prawnych. Książka ta w pełnej wersji ukazała się w wydawnictwie PWN w 1985 roku jako *Silni, zwarci, gotowi. Myśl polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego*. Poza wspomnianymi monografiami Jacek Majchrowski publikował liczne artykuły i rozprawy poświęcone myśli politycznej obozu skupionego wokół marszałka Józefa Piłsudskiego czy wprost myśli sanacyjnej, co stanowiło wówczas rzadkość w badaniach naukowych z uwagi na niechętny stosunek władzy do tej problematyki. Na uwagę zasługują także liczne artykuły w „Tygodniku Powszechnym” (publikowane częściowo pod pseudonimem). Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał Jacek M. Majchrowski w 1988 roku, co usytuowało Go w gronie

najmłodszych profesorów prawa w Polsce, a stanowisko profesora zwyczajnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego otrzymał w 1993 roku.

Awansom naukowym towarzyszyła działalność organizacyjna na uczelni i poza nią. W 1982 roku Jacek Majchrowski objął funkcję kierownika Zakładu Współczesnych Ruchów i Doktryn Politycznych, a w latach 1989–2018 kierował stworzoną przez siebie Katedrą Historii Polskiej Myśli Politycznej UJ. W latach 1980–1997 był dyrektorem Instytutu Religioznawstwa, a od 1987 do 1993 roku, w trudnym okresie przemian ustrojowych, przez dwie kadencje pełnił funkcję dziekana Wydziału Prawa i Administracji UJ. Przez szesnaście lat zasiadał w Senacie UJ. Nie sposób pominąć Jego udziału w tworzeniu na Uniwersytecie Jagiellońskim nowego Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych, powstałego po opuszczeniu przez Instytut Nauk Politycznych Wydziału Prawa i Administracji UJ.

Był Profesorem Majchrowski członkiem Komitetu Nauk Politycznych PAN, Komisji Nauk Politycznych oraz Komisji Nauk Prawnych PAN – Oddział w Krakowie, a także wielu towarzystw naukowych polskich i zagranicznych. Odbył staże naukowe we Włoszech, Austrii, Wielkiej Brytanii i USA, brał także czynny udział w licznych międzynarodowych konferencjach naukowych. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego i Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Wielokrotnie nagradzany za wybitne osiągnięcia naukowe nagrodami ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego (1978, 1979, 1980, 1987). Jest promotorem ponad dwudziestu rozpraw doktorskich, recenzentem w kilkudziesięciu przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich, wypromował kilkuset magistrów nauk politycznych, prawa i administracji. Jest doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Montesquieu-Bordeaux IV (2005) i Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

(2012), otrzymał także liczne odznaczenia i ordery, m.in. Krzyż Komandorski (2002) i Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2011), Krzyż Komandorski Odznaki Honorowej za Zasługi Republiki Austrii (2010), Krzyż Oficerski Orderu Zasługi Republiki Węgier (2009) oraz francuski Krzyż Kawalerski Orderu Legii Honorowej (2013).

Działalność naukowa Profesora Jacka Majchrowskiego obejmuje, jak wyżej wspomniano, przede wszystkim okres II Rzeczypospolitej, którego jest znawcą wyśmienitym. Chętnie sięgał Profesor także do dziejów myśli politycznej przełomu wieków XIX i XX czy do lat II wojny światowej. Interesowały Go również ruchy neopogańskie, które badał jako pionier w tym zakresie na gruncie polskim, a także dzieje Żydów w Polsce międzywojennej. Opublikował liczne biogramy w prestiżowym *Polskim Słowniku Biograficznym*. Skierował swe zainteresowania również ku problematyce współczesnego samorządu terytorialnego, wydając jako współautor ponad tysiącstronicowe opracowanie *Reforma administracyjna kraju. Ustawy z komentarzem i rozporządzenia* (Gorzów Wielkopolski 1999). Z kolei w badaniach nad historią ustroju Polski opublikował cenne rozprawy poświęcone Zgromadzeniu Narodowemu, Trybunałowi Stanu, Trybunałowi Konstytucyjnemu, Trybunałowi Kompetencyjnemu czy instytucji głowy państwa w II RP. Należą do nich m.in.: *Trybunał Kompetencyjny – geneza, struktura i zakres działalności*, „Państwo i Społeczeństwo” 2004, nr 1; *Polityczne, ideowe i prawne uwarunkowania działalności Trybunału Stanu*, „Politeja” nr 1, 2004; *Przedkonstytucyjne unormowania miejsca i roli głowy państwa*, [w:] *Zrozumieć współczesność*, pod red. Grzegorza Babińskiego i Marii Kapiszewskiej, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2009; *Zgromadzenie Narodowe. Rola i kompetencje*, [w:] *Świat, Europa, mała ojczyzna. Studia ofiarowane profesorowi Stanisławowi Grodzkiemu w 80-lecie urodzin*, red. M. Małecki, Wyższa

Szkoła Administracji w Bielsku-Białej, Bielsko-Biała 2009 czy *Kilka uwag o stanowisku głowy państwa w Polsce lat 1944–1989*, [w:] *Polska wobec wyzwań bezpieczeństwa narodowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. Erhardowi Cziomerowi w 40-lecie pracy naukowej*, red. K. Budzowski, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2010.

Bez wątpienia jednak niekwestionowaną pozycję naukową przyniosły Mu przede wszystkim liczne książki i artykuły poświęcone myśli politycznej i wybitnym postaciom okresu międzywojennego. Nie sposób wymienić ich tu wszystkich, jednak przypomnieć należy takie opracowania jak: *Stronnictwo Pracy. Działalność polityczna i koncepcje programowe 1937–1945* (Kraków 1979); *Geneza politycznych ugrupowań katolickich. Stronnictwo Pracy, grupa „Dziś i Jutro”* (Paryż 1984 – w 1985 roku książka także ukazała się w „drugim obiegu”); *Silni, zwarci gotowi. Myśl polityczna Obozu Zjednoczenia Narodowego* (Warszawa 1985); *Pierwsza Kompania Kadrowa* (cz. I–II, Kraków 1986–1986) czy poświęcone mało znanym koncepcjom ideowym drobnych ugrupowań politycznych *Szkice z historii polskiej prawicy politycznej lat Drugiej Rzeczypospolitej* (Kraków 1986), *Sylwetki polityków Drugiej Rzeczypospolitej* (wraz z J. Czajowskim, Kraków 1987) oraz *Ugrupowania monarchistyczne w latach Drugiej Rzeczypospolitej* (Ossolineum 1988). Wreszcie dwie książki poświęcone jednej z najbarwniejszych postaci II RP – generałowi Bolesławowi Wieniawie-Długoszowskiemu: *Ulubieniec Cezara. Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Zarys biografii* (Ossolineum 1990) oraz *Pierwszy ułan Drugiej Rzeczypospolitej* (Warszawa 1993). Trudno także dziś wyobrazić sobie badania nad okresem międzywojennym bez sięgania do monumentalnej pracy pod redakcją i przy współautorstwie Jacka Majchrowskiego *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej* (Polska Oficyna Wydawnicza BGW 1994).

Tak liczne, o wysokim walorze naukowym monografie stawiają Jacka Majchrowskiego w czołówce polskich historyków i prawników. Książki Profesora weszły do kanonu literatury poświęconej dziejom myśli politycznej i historii doktryn polityczno-prawnych. Ten niezwykle dorobek naukowy był wynikiem wytężonej pracy, lat spędzonych w murach Biblioteki Jagiellońskiej, której był stałym bywalcem. Poza ujęciami o charakterze syntezy naukowej, badał także losy pojedynczych uczestników sceny politycznej, wielu z nich ratując od zapomnienia. Z pełnym przekonaniem można stwierdzić, że Profesor Jacek Majchrowski jest osobą wybitną, wielce zasłużoną dla nauki i kultury polskiej.

Na szczególne podkreślenie zasługuje także działalność polityczna, organizacyjna i samorządowa Jacka Majchrowskiego. W 1996 roku Prezes Rady Ministrów Włodzimierz Cimoszewicz powołał Profesora na urząd wojewody krakowskiego, którą to funkcję sprawował do 1997 roku. W 2001 roku Sejm RP wybrał Go na sędziego Trybunału Stanu, gdzie do 2005 piastował stanowisko zastępcy przewodniczącego, a w kolejnych dwóch kadencjach członka tego sądu. W listopadzie 2002 roku został wybrany w pierwszych wyborach powszechnych na urząd Prezydenta Krakowa. Urząd ten sprawuje do chwili obecnej, wygrywając wybory pięć razy pod rząd i tym samym będąc najdłużej urzędującym prezydentem w historii naszego miasta. Problemy Krakowa poznawał już w 1996 roku, kiedy rozpoczął pracę na rzecz miasta, pełniąc przez kilka kadencji funkcję zastępcy przewodniczącego oraz członka Społecznego Komitetu Ochrony Zabytków Krakowa z powołania Prezydenta RP. W 2009 roku Prezydent Lech Kaczyński powołał Jacka Majchrowskiego w skład Narodowej Rady Rozwoju.

Sumując te wszystkie aktywności, trudno pojąć, jak Profesorowi udało się je wszystkie pogodzić, z jednoczesnym zachowaniem pełnej kompetencji i zaangażowania w każdej ze wspomnianych ról.

Nie sposób wreszcie pominąć roli, jaką odegrał Jacek Majchrowski w procesie tworzenia Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Był inicjatorem i jednym z założycieli uczelni. Krakowska Szkoła Wyższa (bo taka była jej pierwotna nazwa) powstała w 2000 roku. W ciągu dwudziestu lat stała się jedną z najlepszych i największych polskich uczelni niepublicznych i stale dynamicznie się rozwija. Myślę, że i z tego swego dzieła Profesor Jacek Majchrowski może być dumny, ponieważ nadzieje i plany, jakie towarzyszyły przy jej zakładaniu, udało się w dużym stopniu już zrealizować. Zawodowa uczelnia w ciągu kilku zaledwie lat uzyskała status akademicki, trzy uprawnienia doktorskie i jedno habilitacyjne, jest znaczącym pracodawcą w Krakowie, a w jej murach nauki pobiera ponad osiem tysięcy studentów, z których jedna czwarta to obcokrajowcy.

Rada Wydziału Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych oraz Senat Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego na wniosek Rektora, biorąc to wszystko pod uwagę, postanowiły wszcząć procedurę zmierzającą do nadania Jackowi M. Majchrowskiemu najwyższej godności uniwersyteckiej, jaką jest doktorat *honoris causa*. Mając zaszczyt pełnić obowiązki jednego z recenzentów w tym postępowaniu, pragnę z całym przekonaniem wyrazić opinię, że Profesor Jacek M. Majchrowski zasługuje w pełni na to zaszczytne wyróżnienie, a godząc się je przyjąć, czyni zarazem zaszczyt naszej *Alma Mater*.

Prof. dr hab. Jerzy Malec

Kraków, 9 marca 2020 roku

ISBN 978-83-66007-49-9

Copyright© by Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Kraków 2020

Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani magazynowana
w sposób umożliwiający ponowne wykorzystanie,
ani też rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie
za pomocą środków elektronicznych, mechanicznych, kopiujących,
nagrywających i innych, bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich

Koncepcja edytorska:
Halina Baszak-Jaroń i Oleg Aleksejczuk

Korekta: Agnieszka Boniatowska

Na zlecenie:

Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
www.ka.edu.pl

Wydawca: Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2020

